

Kalmar kommun

Patientsäkerhetsberättelse

Elevhälsans medicinska insats (EMI) i Kalmar kommun och Södermöre kommun del

År 2021

220301

Karin Linge

Skolöverläkare

Verksamhetschef och medicinskt ansvarig för EMI Kalmar

Medicinskt ansvarig för EMI Södermöre kommun del

Inledning

Enligt patientsäkerhetslagen ska vårdgivaren varje år upprätta en patientsäkerhetsberättelse. Syftet med patientsäkerhetsberättelsen är redovisa strategier, mål och resultat av arbetet med att förbättra patientsäkerheten.

Patientsäkerhetsberättelsen ska vara färdig senast den 1 mars varje år, finnas tillgänglig för den som vill ta del av den och den bör utformas så att den kan ingå i vårdgivarens ledningssystem för patientsäkerhet.

Källa:

Socialstyrelsen ”Nationell handlingsplan för ökad patientsäkerhet i hälso- och sjukvården 2020–2024”

Innehåll

SAMMANFATTNING	4
GRUNDLÄGGANDE FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR SÄKER VÅRD	5
Ledning och tydlig styrning	5
Övergripande mål och strategier	5
Organisation och ansvar	5
Samverkan för att förebygga vårdskador.....	6
Informationssäkerhet	6
En god säkerhetskultur	7
Bemanning, kunskap och kompetens	7
Delaktighet i vården	8
AGERA FÖR SÄKER VÅRD	9
Händelser, risker och vårdskador	10
Tillförlitliga och säkra system och processer	10
Säker vård här och nu	11
Riskhantering.....	11
Avvikelse	11
Klagomål och synpunkter	11
MÅL och STRATEGIER FÖR KOMMANDE ÅR	11

SAMMANFATTNING

2021 har präglats av pandemin som på olika sätt påverkat arbetet i elevhälsans medicinska insats.

Under perioder av hög smittspridning har man fått hitta nya sätt att utföra arbetet, vilket ibland har varit utmanande, men som trots allt fungerat väl. Elevhälsans medicinska personal har deltagit i vaccinationsinsatser mot Covid 19 som påverkat arbetssituationen och som medfört att skolsköterskorna ibland fått lov att prioritera vissa arbetsuppgifter och välja bort andra.

Fokus har varit att erbjuda alla elever de lagstadgade hälsobesök och hälsosamtal de har rätt till, att erbjuda vaccinationer enligt det nationella vaccinationsprogrammet och att på alla sätt upprätthålla patientsäkerheten trots de yttre förändringarna. Utöver detta har elevhälsans medicinska personal deltagit i elevstödande verksamhet i så stor utsträckning som möjligt till exempel samrådsmöten, elevhälsoteam och SIP-möten.

Egenkontroll, riskhantering och avvikelserapportering har fungerat tillfredsställande och man ser inte behov av större, strukturella åtgärder utifrån de analyser som gjorts av de rapporter som inhämtats.

GRUNDLÄGGANDE FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR SÄKER VÅRD

Ledning och tydlig styrning

Övergripande mål och strategier

Elevhälsans uppdrag är att arbeta förebyggande och hälsofrämjande och att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Elevhälsans medicinska insats (EMI) i Kalmar kommun arbetar fortlöpande för att upprätthålla en så hög grad av patientsäkerhet som möjligt.

Målet är att bedriva en god och säker vård där risker elimineras genom tidig identifiering och förebyggande arbete. Vi arbetar också för att så många elever som möjligt skall ta del av de hälsofrämjande och förebyggande insatser som vi erbjuder i form av hälsosamtal och vaccinationer.

För att minimera risken för vårdskada är det viktigt att bemanningen är fullgod och att personalen har den kompetens som krävs för att bedriva en säker vård. Arbetsmiljön måste vara tillfredställande och det måste finnas tid för planering och kvalitetsarbete. De lokaler som används i verksamheten måste vara ändamålsenliga och uppfylla grundläggande krav på hygien och sekretess.

Strategier för att uppnå dessa mål är att:

- skolsköterska finns tillgänglig på alla skolor och att dessa har ansvar för ett rimligt antal elever, cirka 500 elever per heltidstjänst enligt Kalmar kommuns riktlinjer.
- personalen har den kompetens som krävs och ges möjlighet till utbildning och kompetensutveckling.
- riktlinjer och rutiner följs genom systematisk egenkontroll.
- en fungerande avvikelserapportering finns och att den leder till åtgärder som sedan följs upp.
- det finns ett system för att ta till vara synpunkter, klagomål och förbättringsförslag både från EMI-personal, annan skolpersonal, elever och vårdnadshavare.

Under 2021 hade verksamheten som mål att fortsätta bedriva en god och säker vård inom elevhälsans medicinska insats och att vid behov göra förbättringar löpande utifrån de avvikelserapporter och synpunkter som inkom under året. Under verksamhetsåret 2021 hade verksamheten också som mål att skapa ett system där medarbetare i elevhälsans medicinska insats enkelt kan notera klagomål och synpunkter från till exempel elever, vårdnadshavare eller skolpersonal och där de också kan lämna egna synpunkter och förbättringsförslag.

Organisation och ansvar

Vårdgivare

Utbildningsnämnden, Kalmar kommun är vårdgivare för den hälso- och sjukvård som bedrivs inom elevhälsan och ansvarar för att verksamhetschef för EMI utses.

Södermöre kommunalnämnd är vårdgivare för EMI i Södermöre kommunal.

Verksamhetschef

Verksamhetschef för EMI i Kalmar kommun är skolöverläkare Karin Linge som också är medicinskt ansvarig. I Södermöre kommun del är rektor Hanna Klingstedt verksamhetschef för EMI och skolöverläkare Karin Linge är medicinskt ansvarig. Verksamhetschefen för EMI är ansvarig för att verksamheten bedrivs på ett säkert och ändamålsenligt sätt. Verksamhetschefen ansvarar för att alla medarbetare har rätt kompetens och för att de får kontinuerlig fortbildning för att upprätthålla denna. Verksamhetschefen och medicinskt ansvarig har i detta arbete stöd av samordnande skolsköterska.

Legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal

Legitimerad sjukvårdspersonal har ett eget ansvar för att utföra sitt arbete med god kvalitet, enligt vetenskap och beprövad erfarenhet och med hög patientsäkerhet. Varje medarbetare är skyldig att identifiera avvikelser och risker i verksamheten och att rapportera dessa.

Samverkan för att förebygga vårdskador

Intern samverkan:

- Elevhälsateam där skolans personal och elevhälsans personal gemensamt identifierar elever som är i behov av elevhälsans insatser (utökade EHT).
- Samordning av insatser inom elevhälsan.
- Information om nya elever på skolorna så att dessa får ta del av elevhälsans rutinemässiga insatser som görs i hälsofrämjande och förebyggande syfte.
- Regelbundna möten mellan skolläkare och skolpsykologer.
- Regelbundna möten mellan central elevhälsapersonal och verksamhetschefen för central elevhälsa.

Extern samverkan:

- Fungerande rutin för remittering till och samverkan med annan vårdgivare när behov av detta finns.
- Regelbundna möten med externa samverkansparter såsom BHV, ungdomsmottagning, socialtjänst, primärvård och specialistkliniker.

Informationssäkerhet

Datajournalssystemet PMO genomgår fortlöpande förbättringar i syfte att förbättra kvaliteten och säkerheten. En gång per månad görs loggkontroller där man kontrollerar öppnade journaler och samkör dessa med behörighet på de aktuella enheterna.

Journalgranskning genomförs en gång varje läsår.

Risker gällande informationsöverföring identifieras via avvikelshanteringssystemet och åtgärdas vid behov.

En god säkerhetskultur

Inom EMI i Kalmar kommun och Södermöre kommun del arbetar vi ständigt för att upprätthålla en god säkerhetskultur. Vi strävar efter ett arbetsklimat där alla öppet kan lyfta patientsäkerhetsfrågor, rapportera och uppmärksamma varandra på risker, diskutera arbetsmetoder utifrån ett patientsäkerhetsperspektiv och komma med idéer och förslag på sådant som kan öka säkerheten. Vi analyserar avvikelser utifrån ett icke skuldbeläggande perspektiv där vi identifierar strukturella risker och brister i rutiner.

Vi strävar efter en god arbetsmiljö som främjar ett patientsäkert arbetssätt. Arbetsbelastningen måste vara anpassad så att tid finns för eftertanke och reflektion kring säkerhet och risker i varje arbetsmoment.

Utvärdering av verksamheten sker löpande och innefattar hantering av avvikelserapporter och av inkomna synpunkter (från egen personal, övrig skolpersonal, elever, vårdnadshavare och andra intressenter).

Genomgång av inkomna avvikelserapporter och rapporterade synpunkter sker veckovis så att akuta åtgärder kan vidtas vid behov. Genomgång och analys av de aktuella avvikelserapporterna sker vid regelbundna EMI-möten en gång per månad. Analys av avvikelser dokumenteras. Verksamhetschefen vidtar lämplig åtgärd beroende på avvikelsernas karaktär och gör vid behov anmälan enligt Lex Maria.

Bemanning, kunskap och kompetens

En grundläggande förutsättning för en säker vård är att det finns tillräckligt med personal som har adekvat kompetens och goda förutsättningar för att utföra sitt arbete.

Grunden för att bedriva ett patientsäkert arbete är att skolsköterska finns tillgänglig på alla skolor och att dessa har ansvar för ett rimligt antal elever. Enligt Kalmar kommuns riktlinjer innebär det cirka 500 elever per heltidstjänst.

Under 2021 har alla skolor i Kalmar kommun haft en tillfredställande bemanningssituation när det gäller skolsköterskor. I Södermöre kommun del har en skola haft en problematisk skolsköterskesituation då en skolsköterska blivit sjuk och ingen ersättare eller vikarie har anställts på grund av rekryteringsproblem. Detta har inneburit att vissa arbetsuppgifter skjutits upp och att vissa insatser försenats. Situationen har påverkat tillgängligheten till skolsköterska på den aktuella skolan och medfört en ökad risk för vårdskador och en negativ påverkan på patientsäkerheten. För att minimera riskerna har skolsköterskorna på de andra skolorna i Södermöre kommun del gemensamt gått igenom eleverna på den aktuella skolan och gjort insatser utifrån behov (uppföljningar och kontroller som var planerade men som inte utförts samt hälsosamtal och vaccinationer som inte hunnits med). De har under höstterminen 2021 även påbörjat arbetet för innevarande läsår eftersom ny skolsköterska inte finns på plats förrän vårterminen 2022.

Under vårterminen 2021 deltog en stor del av skolsköterskorna i en vaccinationsinsats för att vaccinera kommunal vård- och omsorgspersonal mot Covid 19. Detta innebar att en del av skolsköterskorna blev tvungna att prioritera bort elevhälsamöten och andra förebyggande insatser under vårterminen. Det innebar också en försämrad tillgänglighet till skolsköterska periodvis. Skolsköterskorna har, då prioritering varit nödvändig, i första hand prioriterat vaccinationsarbete och de lagstadgade hälsobesöken och dessa insatser har genomförts enligt planering.

Under höstterminen genomfördes en vaccinationsinsats i skolorna där alla barn över 12 år erbjöds vaccination mot Covid 19. Vaccinationsinsatsen genomfördes med inhyrd personal och all skolpersonal involverades. På vissa skolor fungerade det väl och innebar minimal ökning av belastningen på skolsköterskan. På andra skolor fick skolsköterskan ägna mycket tid åt vaccinationsinsatsen varvid andra arbetsuppgifter fick skjutas upp eller prioriteras bort.

EMI-möten, utvecklingsdagar och handledning

EMI-möten för samtliga skolsköterskor med utbildningsinsatser för kompetensutveckling och kvalitetsdiskussioner anordnas en gång i månaden. Mötena har under vårterminen anordnats digitalt på grund av pandemin. Under hösten kunde de flesta mötena hållas på vanligt sätt på grund av låg smittspridning.

En gång om året anordnas utvecklingsdagar för skolsköterskor med kompetensutvecklande föreläsningar och diskussioner. 2021 kunde utvecklingsdagarna arrangeras som vanligt med inbjudna externa föreläsare. Årets utvecklingsdagar handlade om patientsäkerhet, digitalisering av elevhälsoenkäten och ätstörningar.

Psykosocial grupphandledning för skolsköterskor genomförs normalt två gånger under höstterminen och tre gånger under vårterminen. Under 2021 genomfördes digital handledning under vårterminen. Under hösten genomfördes handledningen på ordinarie vis vid fysiska möten.

Deltagande i kurser och konferenser

Skolsköterskorna inom EMI Kalmar kommun deltar årligen i Skolsköterskeföreningens skolsköterskekongress. Syftet med detta är att säkerställa att skolsköterskorna bibehåller och utvecklar sin kompetens då det är en mycket viktig faktor för att kunna bedriva ett patientsäkert arbete. 2021 anordnades en digital skolsköterskekongress på grund av pandemin och skolsköterskorna i Kalmar kommun deltog i denna.

Skolläkaren deltar årligen i Skolläkarföreningens konferens Skolläkardagarna för att inhämta aktuell information avseende elevhälsa och skolhälsovård, medicinska forskningsresultat, organisatoriska frågor och lagstiftning. 2021 blev dock konferensen inställd på grund av pandemin.

Delaktighet i vården

En grundläggande förutsättning för en säker vård är patientens och de närståendes delaktighet.

Elevhälsans medicinska insats bedriver frivillig vård och samtycke från elev och vårdnadshavare är en förutsättning för insatser. Elever har rätt att själva söka elevhälsans personal och kontakt tas med vårdnadshavare i de fall där man bedömer att detta är lämpligt eller nödvändigt. Eleverna informeras om att skolsköterskor, skolläkare och skolpsykologer har tystnadsplikt och om vad detta innebär. De får också information om att tystnadsplikten kan brytas i vissa situationer till exempel vid misstanke om att barn far illa.

Information till och samverkan med elever och vårdnadshavare är en viktig del av elevhälsans arbete. Information skall vara anpassad efter elevens behov, ålder, kunskap och situation och kan till exempel beröra följande områden:

- Beskrivning av elevhälsans medicinska insats, roll och uppdrag
- Information inför vaccinering
- Information inför hälsobesök och inför eventuell uppföljning av hälsobesök
- Information om vidtagna åtgärder vid symtom eller skada

Det är viktigt att elevhälsans personal uppmärksammar faktorer som kan medföra svårigheter i informationsöverföringen till exempel behov av tolk.

Elever eller vårdnadshavare som har synpunkter på vården eller vill framföra klagomål kan göra det genom att kontakta skolsköterskan. Skolsköterskan rapporterar sedan synpunkt eller klagomål till verksamhetschefen som hanterar dessa och tar ställning till eventuell åtgärd. Rapporterade synpunkter lyfts sedan i skolsköterskegruppen.

Synpunkter och klagomål kan också framföras via Kalmar kommuns rapporteringssystem där man kan välja att vara anonym om man så önskar. Inkomna klagomål och synpunkter gällande verksamheten sammanställs och behandlas löpande en gång i månaden vid Ledningens genomgång.

AGERA FÖR SÄKER VÅRD

Verksamhetens mål är att bedriva en god och säker vård där risker elimineras genom tidig identifiering och förebyggande arbete. Vi arbetar också för att så många elever som möjligt skall ta del av de hälsofrämjande och förebyggande insatser som vi erbjuder i form av bland annat hälsosamtal och vaccinationer. För att följa upp dessa mål görs egenkontroller enligt nedan.

- Inrapportering till nationellt vaccinationsregister (sker löpande) och uppföljning av andel elever som fullföljer vaccination (en gång per år)
- Kontroll av hur stor andel elever som utnyttjar möjligheten att ha ett hälsosamtal med skolsköterska (en gång per år).
- Journalgranskning (en gång per år).
- Avvikelser (bedöms och analyseras löpande och sammanställs en gång per år)
- Synpunkter och förbättringsförslag (bedöms och analyseras löpande och sammanställs en gång per år).
- Kontroll av medicinskteknisk utrustning (audiometer) enligt gällande rutin (kalibrering en gång per år samt snabbtest inför användning).
- Kontroll av läkemedelsförråd (två gånger per år)

Under 2021 har samtliga elever i förskoleklass, årskurs 2, årskurs 4 och årskurs 7 har erbjudits hälsosamtal och hälsobesök enligt föreskrifter i skollagen. Endast en elev har avstått från hälsosamtal.

Samtliga elever i årskurs 2, årskurs 5 och årskurs 8 har erbjudits vaccinationer enligt nationellt vaccinationsprogram. Över 98 % av eleverna har tagit erbjudna vaccinationer.

Journalgranskning har genomförts och har visat att verksamhetens journaler håller en hög kvalitet när det gäller innehåll, form och säkerhet.

Avvikelsesrapportering har skett enligt de rutiner som finns för detta och en rad rapporter har inkommit gällande skilda områden. Slutsatsen av detta är att större, strukturella organisationsförändringar inte är aktuella eller nödvändiga i nuläget.

Ett fåtal synpunkter har inkommit och analyserats enligt rutin.

Kontroll av medicinskteknisk utrustning och av läkemedelsförråd har skett enligt rutin.

Händelser, risker och vårdskador

Identifiering och utredning av händelser, risker och vårdskador ger underlag för utformning av åtgärder och prioritering av insatser.

Genomgång av inkomna avvikelserrapporter sker veckovis så att akuta åtgärder kan vidtas vid behov. Analys av de aktuella avvikelserrapporterna sker vid regelbundna EMI-möten en gång per månad och dokumenteras. Verksamhetschefen vidtar lämplig åtgärd beroende på avvikelstens karaktär och gör vid behov anmälan enligt Lex Maria.

Under 2021 har 15 avvikelserrapporter inkommit rörande olika områden inom verksamheten.

Tre rapporter berör avvikelser i EMI Södermøre kommun. En handlar om ett flertal insatser som inte blivit genomförda på en skola på grund av sjukdom hos skolsköterskan med frånvaro som följd. En avvikelserrapport handlar om att medicinskåp och skåp med riskmaterial (stickande/skärande) lämnats oläst när skolsköterskan lämnade skolan på grund av sjukdom och att nyckeln inte återlämnades. Det tredje rapporten handlade om ett strömavbrott på en skola som medförde att ett antal vaccindoser fick lov att kasseras.

12 rapporter berör EMI i Kalmar kommun.

Sex av rapporterna handla direkt eller indirekt om vaccination. Ett fall handlar om en missad vaccinationsdos på en friskola i Kalmar. I ett fall rör det sig om en missad vaccinationsdos inom BHV som inte rapporterats till EMI. Ett fall handlar om att vaccinationsbedömning av nyanländ elev inte gjorts. Ett fall handlar om en given vaccination som inte dokumenterats. Ett fall handlar om en försenad vaccination av en elev som inte följer ordinarie vaccinationsprogram. Ett fall handlar om att en vaccination givits med felaktigt intervall till föregående dos.

Fem rapporter berör dokumentation. I två fall har en felaktig inställning i journalsystemet medfört att elever på väntelista inte varit synliga för skolsköterskan. I ett fall har dokumentation i journalsystemet gjorts på felaktig elev med snarlikt namn. I ett fall har handlingar skannats in i fel journal. I ett fall har ett mätvärde dokumenterats fel.

En rapport handlar om ett längre strömavbrott som medförde att det medicinska kylskåpet blev för varmt och ett flertal vaccindoser fick kasseras.

Ingen av de inträffade händelserna har medfört allvarlig vårdskada och ingen anmälan enligt lex Maria har gjorts. Flera av avvikelserapporterna berör andra verksamheter och flera av dem berör händelser som inträffade flera år tillbaka i tiden.

Tillförlitliga och säkra system och processer

De rutiner och processer som säkerställer att arbetet bedrivs enligt lagar och föreskrifter och med hög kvalitet och säkerhet finns samlade i elevhälsans medicinska insats metodbok. Metodboken revideras årligen och vid behov för att säkerställa att processer och rutiner är aktuella och att eventuella ändringar av lagar och förordningar uppmärksammas. Skolöverläkaren/verksamhetschefen och den samordnande skolsköterskan har ansvar för att revidera metodboken och det görs i början av höstterminen varje år.

Under 2021 har verksamheten och arbetsmetoderna påverkats av pandemin. Skolsköterskorna har, i tider av hög smittspridning, anpassat arbetet utifrån situationen. Man har arbetat med skyddsutrustning och

man har också haft hälsosamtal där vårdnadshavare deltagit via telefon för att minimera risken för smittspridning. I perioder har det varit svårt att få till planerade besök på grund av sjukfrånvaro både hos elevhälsapersonal och elever och återbud från sjuka vårdnadshavare. Sammanfattningsvis har pandemin inneburit många utmaningar men arbetet har trots detta kunnat utföras på ett patientsäkert sätt. Lagstadgade hälsobesök, nödvändiga uppföljningar och vaccinationer har prioriterats och utförts planerligt.

Säker vård här och nu

Riskhantering

Att identifiera risker för vårdskador och att rapportera dessa är ett ansvar som alla inom elevhälsans medicinska insats delar. Det finns rutiner för hur elevhälsans medicinska personal går till väga för att rapportera risksituationer och avvikelser inom verksamheten och för hur dessa rapporter sedan hanteras.

Inkomna rapporter sammanställs veckovis och akuta åtgärder vidtas vid behov. Identifierade risker i verksamheten diskuteras och analyseras vid återkommande EMI-möten så att alla som arbetar inom organisationen blir medvetna om dessa och vid behov kan förändra sitt arbetssätt för att minimera riskerna. Vid behov görs även förändringar i rutiner och metoder. Riskanalyserna dokumenteras och förmedlas till alla som arbetar inom organisationen.

Avvikelser

Alla medarbetare uppmanas och påminns om att skriva avvikelserrapporter så fort de ser något som de uppfattar som en risk eller när något händer som leder till eller skulle kunna leda till en vårdskada. Alla rapporterade händelser och avvikelser analyseras enskilt av verksamhetschef/medicinskt ansvarig och även gemensamt i skolsköterskegruppen. På så vis kan hela gruppen dra lärdom av det inträffade och identifiera liknande risker i det egna arbetet. Hela gruppen bidrar då till att verksamhetens säkerhet och kvalitet ökar. Avvikelse rapport och analys sammanfattas skriftligt så att alla medarbetare kan ta del av dokumentationen. Vid behov görs förändringar av de processer och rutiner som finns beskrivna i metodboken. Om annan verksamhet är inblandad i händelsen kontaktas ansvarig där för information. Om det rör sig om allvarlig vårdskada eller risk för allvarlig vårdskada så gör medicinskt ansvarig anmälan till IVO enligt lex Maria.

Klagomål och synpunkter

Klagomål och synpunkter som kommer till verksamheten tas emot av verksamhetschefen och lyfts i skolsköterskegruppen så att alla kan ta del av dem. Efter gemensam bedömning och analys vidtas lämplig åtgärd. Det kan handla om att arbeta med förändring och förbättring av verksamheten och att återkoppla till den som lämnat synpunkten.

MÅL OCH STRATEGIER FÖR KOMMANDE ÅR

Elevhälsans uppdrag är att arbeta förebyggande och hälsofrämjande och att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Målet är att ge en god och patientsäker vård utifrån uppdraget.

Under 2022 kommer EMI att fortsätta att arbeta mot målet och bedriva ett systematiskt patientsäkerhetsarbete. Det innebär att genomföra egenkontroller och vid behov vidta nödvändiga åtgärder utifrån resultatet av dessa. Det innebär också att alla rapporterade risker, händelser, synpunkter, klagomål och förslag på förbättringar skall bedömas och analyseras på ett systematiskt vis.